

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

1 Fonte levans proprium puerum non vincula solvit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

C. V. q. Non licet mulieri dimittere, quem
scilicet servum accepit in
viro.

Item ex eodem, c. 2.

Si foemina ingenua accepit servum, scilicet quod ser-
vus est, habeat eum; quia i omnes unum patrem
habemus in celis. Vna lex erit viro & foemina.

c. 1. Quia omnes unum patrem h. in c. 1. Urba. haec non
sunt in Capitularium, neq; apud Iunum pars. 8. c. 5. ubi ipsa citat
capitularia. Sum tamen apud eundem c. 164. ubi fort ex concilio
apud Verrierianos, quemadmodum nunc Gratianus.

C. VI. q. Servatus occasione dimitti non valit,
qua post controversiam statutus sit in
tertio, afferme-

rit.
Item Gregorius lib. 6. epist. 1. seu cap. 167. ad
Fortunatum Episcopum.

Cvijus rei causa cum matre sua huc compulsa anno
præterito præfensione venevit latrxi, fraternitas tua
cautius b. novit, quia & scilicet manutinuit usque vester clericus
ab hoc, quod de servili fuerat conditio pullata,
d; suo removisse confortio, vosq; hie possi-
tos afferunt promisisti q; si probare se liberam, adjuvan-
te Domino, valuerit, suo eam vos conjungo reformate-
ris. Fraternitas igitur vestra cognoscit, quod revealant
Deo libertatis auctore, approbata sit libera, nullaque in
ea macula servili inventa est. His ergo cognitis, sine
mora aliqua sua per vos eam volumini marito refutui,
nec ulterus idem vir eius argumenta sibi occasionis a-
exquirat, quibus eam possit abducere. Nam si a vobis
(quod non credimus) minime fuerit adiungendum, eam
que recipere forte desiderat, nos illud cognoscatis cum
distincta vindicta corredero.

Com dicitur e: [seconum ilium servum,] datum intelligit, quod
si nolires ilium servum esse, non cogitur cum e manere. Quia
egregiae & personæ & conditionis datum passa est, non cogitur ad-
bareret, cujus fraude decepta est: si vero liberum acceptum, &
ille, ut causam praefit distidit, se alienus servum fecerit, nec ille
uxorem dimittere, nec illi ad vinculum coniugis in servitum re-
degi potest.

C. VII. q. Occasione conditio dimitti mutat, &
vir non discedat ab ea, quam li-
beratus tempore acce-
perit.

Unde in Triburicensi concilio:

Prolatum f est ad sanctam synodum, quod quidam
ingenuus ingenuum accepit uxorem, & post filiorum
procreationem occasione divorciu[m] cuiusdam servum se
fecit, utrum necessariò ministrere tenere debeat legem
servituti subiecti debet, quia secundum legem
uxorem minime debere dimitti, non tamen ob Christi
legem mulierem in servitutem redigi: dum ille non ex
conventu coniugis le servum fecerit, quemlibet ipsa
maritum accepit.

c. 1. Quidam f. Ha du voces aliud à cateriu[m] collectori-
bus præter Magistrum. Lex vere facilius, cupus hic mentis fit, est
inter leges Longobardorum, ut in glossa dicitur.

Queritur etiam, si servus unius, alterius ancillam accepit, an
se coniugio inter eos.

a Et Capitul. lib. 5. cap. 10. 4. Sentent. ibidem. Burchard. lib. 9.
cap. 27. 10. pars. 8. cap. 12. & 31. Pannier. lib. 6. c. 42. b al. a-
cquisitio. c aliquid quod orig. & alio verborum dictu[m]. d al.
aliqua occasione. e Intra. iudicem, si foemina. Sentent. ibidem.
f Sentent. 4. difinit. 56. Burch. lib. 5. cap. 27. 10. p. 6. 22. Pann.
ibid. 6. cap. 29.

C. VIII. q. Legitima servorum conjugi fac-
toritate Domini non dan-
tient.

Debet ita statutum est, in Concilio Cabili.
nenfi II. a cap. 30.

Dicitum est nobis, quod quidam legitima foemina
coniugio & postulativa quadam præfensione
dirimant, non attendentes illud Evangelium c. 10.
Deus conjinxit, homo non separat. I. Vide
sum est, ut conjugia servorum non dirimantur, eu-
diveris Dominos habeant, sed in uno coniuge pen-
tentes, Dominis serviant suis. Et hoc in inferno
dum est, ubi legalis conjunctio fuit, & per voluntate
Dominorum.

CAVSA XXX.

Vidam populorum frequentia rapido, fin-
sum de leprosis, secesserunt, domumque
suscipere: uox autem ipsi, sonus uero
propter propria, suscepserunt, quoniam
propter filii in filium, & ex uxore filii famili-
quam filio suo adoptivo, suscepserunt, domumque
les, readolescens. Post triennium uox mortua, & conque-
lutan compatria uxoris, sic vir etiam filii defecissa: una
cum tempore effluxit, & aliis eam duxit in uxoris.

1. Queritur primus, an uxori sua debitor rediretur, &
proprietum filium de sacro baptismo suscepserunt.
2. Secundus, an spissitudine contrahatur eae infamia.
3. Tertius, an spissitudine, vel adoptio filii mandatorum
debet.

4. Quarto, an uxorem compatria uxoris sua alio duxit.
5. Quinto, an clandestina defensatio manifesti peccati.

QVÆSTIO I.

Quedam autem proprium filium in spissitudine filii
reni, uxori sua debitor redire non posse
auditoritate probatur. Nuda enim cultura pro-
tive, ut quis commari facit carnaliter copuletur. Re-
cum suam filii commare effectus: non ergo illud
copulari poterit.

C. I. q. Separant viri ab uxoris, qui
eas natos propriis eorum Episcopi
teneant.

Hinc Deus decretus sancta Romana ecclesia Epis-
copus, scribit Giosuæ Hispanus 1
ecclesia Episcopi, & scris
datur,

Peruenit ad nos Diaconus vester, sufficiens
epistolam deferens, quod quidam vir & mulier
præter fabribatio pauci die pre magis populi
incursu nescientes proprios filios suscepserunt in
eo fando. Cupis ergo facte, si pro talia eis
ne debent viri & mulieres, ad propriam uulnus
an non. Nos vero metu ex hac & impunitate
rum patrum nostrorum dicta. Invenimus autem
vis hujus Apostolice sedis, junt illa coniugia, an
sic coniugio inter eos.

a Et Capit. adiectu[m], cap. 57. Sent. itid. Burch. lib. 9.
cap. 27. 10. pars. 8. cap. 12. & 31. Pannier. lib. 6. c. 42. b al. a-
cquisitio. c aliquid quod orig. & alio verborum dictu[m]. d al.
aliqua occasione. e Intra. iudicem, si foemina. Sentent. ibidem.
f Sentent. 4. difinit. 56. Burch. lib. 5. cap. 27. 10. p. 6. 22. Pann.
ibid. 6. cap. 29.

*Apollonius eccl volentibus scire, utrum viri accunni-
culantur ad proprium rotum, beate memoria san-
ctorum Petrus, Iulius, Innocentius, & Cœlestinus cum
elegitropis plurimorum, & sacerdotum confusu-
matis Apollonius Principis prohibentes rati-
o[n]e[m] auctoritate & confirmatione, ut nullo modo fit in con-
tempore recipere mulieres ac vitt, quicunque b[ea]t[er]a
ratiōne ratiōne[n]is natos proprios, sed separant[ur] le-
re, nesciante diabolo tale vitium innotescat. Scris, quia
cum fons septem duxit Spiritus Sancti, ita fum-
p[ro]p[ri]o[n]e duci baptizari a primo a p[ro]p[ri]o facili falso, &
negligi certe, ulque ad confirmationem sancti Spiriti
regredire. Ab hoc ergo primo Spiritus Sancti do-
cet et stipulat nolumus Christianos suam
communionem omnius suscipere debet. Et qui perumpit
sanctum vinculo anathematis religeratur, donec p[re]ci-
mentum regna Eccl[esi]e.*

CIL 9 Ab uxore separetur, qui filiastrum suum
ceram Episcopo tenuit.

In ex concilio apud Vermerias cap. 3.

Si quis filiastrum vel filiastram suam ante Episcopum tenuerit ad confirmationem, separetur ab utroque, & nunquam aliam accipiat.

*4. Burchardus & Ivo patr. nana, cap. 8. citant ex concilio apud
Tunisiam, & a universitate Lovaniensi scriptum fuit in excerptis
demonstratio libri contra B. Trudonis, citari ex eodem concilio. Idem
in libro pars. 1. cap. 30. & Magister sententiarum citant ex Capitu-
lo 1. de statu lib. 5. cap. 5.*

2 p. s. Emers vero scribit Nicolaus Salomoniano e Epis-
tola ad Corin. 14, 3.

C. III. § Non separetur à viro, que filiastrum
sum de sacro fonte levata
viii.

*N*olle fides dieras, utrum mulier, quæ viri filium ex alia feminâ genitum de sacro fonte levaverit, postmodum posfit cum eodem viro copulari. Quos ideo juncti possent decernimus, quia secundum *Corin.*

Nolle fratres, utrum mulier, que viri filium ex sua feminae genitute de sacro fonte levaverit, postmodum possit cum eodem viro copulari. Quod ideo iungit post determinata, quia secundum sacros canones, nisi nullus confusa, nullus religionis obitus debet continere dimitti conjugem. Pertinet autem ad ingens animi extirum, qui habens odio virtutum, vel infirmata-
ca non confidat, quasi causa pietatis operatur maxime cum Apostolo & prospicit: [No-
tis] iniquis, fraudulentiem, nisi ex confusione ad tem-
plum suorum orationi: & iterum revertentim in ipsum,
rebet nos sumos propter incontinentiam vestram.]
Ego et ex confusione utriusque conjugis hoc fadum
est possum, non fraudulentem in vicem, sed revertantur
in ipsius: praesertim cum dicat Apostolus: uxori sui
exponat postulam non habet, sed vir & vir potestare
facta non habet, sed mulier.

a. ad. Cenam. b. ad. qui quicunque ratione. c. Ex Capit.
in Moys. d. in M. et S. S. d. in Burcard. lib. 17.
apud. v. p. 13. & part. 2. e. in Pm. lib. 14. et 23.
f. ad Sal. lib. 1. f. intra 4. difinit. 22. f. in p. 2. 15. Panorm. lib. 14. f. in lib. 3. g. quis docens. & difinit. 21. quisque. h. lib. 1. i. lib. 7.

2. Sent. ibid. Euseb. lib. 17. c. 24. f. in p. 2. 15. Panorm. lib. 1. c. 65.
b. Sem. Bibl. lib. 17. c. 24. f. in p. 2. 12. Pan. lib. 7. c. 66.
c. ad auxiliis. d. ad fiduciam. & in p. 2. 14. Panorm. lib. 1. c. 126. e. ad si inservient, ut affectiv. sit. g. Paf. 2. 14.
f. Sentent. istud. Polyac. lib. 6. i. Anselm. lib. 10. c. 20. Pro
part. 1. cap. 206. i. Proverbii. in posta 70. K. Matth. c. 193
1. ad fanum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

celle fuerit facere, liberè conceditur. Vnde si supradictus genitor filium sicutum corpore morientem a spiculis, ne animam perpetua morte percutientem dimitteret, sacra unda baptisatis lavat, ut eum de potestate auctioris mortis & tenebrarum eriperet, & in regnum Christi jam regnatum a fine dubitatione transmittaret, bene fecisse laudatur: & idcirco fuit uxori sibi iam legitime fociata, impune, quamdiu vixerit, judicamus manere coniunctum, nec ob hoc contra prefatas auctoritates divinas aliquatenus separari debere b.

¶ Epistola Iohannis ad Corinthus, ex qua sumptum est hoc caput, exstante in bibliotheca Vaticana, scripta Anselmo Lemovicensi ecclesie Episcopo, & in concilio Ticiensi, tempore ipsius Iohannem cum legato apostoli, & magna parte Episcoporum Italie & Gallie habito, in subscriptionibus est, Anselmus Lemovicensis ecclesie Episcopus. Itaque emendatum est, Lemovicensis, cum auctoritate legatur, Lemovicensis.

¶ Omittendum.] Sic emendatum est ex aliis verbis epistola ipsa, & Iovene. In his etiam 24. quæst. i. & 2. c. 1. Leo exdem verbis uisit, omittendum est, & in culpabili judicandum. quem misericordia Iohannes voluntate. In vulgaritate etiam di-

mittendum non est.
3 pars. *Eiba cum diuina spirituali non solum eius, qui accipit, sed etiam eis qui trina missione vocabulo eum sacro baptisimale ringit. Dicunt etiam spirituali filio factoredo, qui et peccata sua confiteri. Harum causu flagitiosa conjunctio est, & eadem panitia plectenda.*

C. VIII. ¶ Tunc penitentia ei indicetur, qui spirituali uirtutem filium, & panitalem suam violare monstro.

Vnde Symmachus Papa ait.

C. Mnes d, quos in penitentia suscipimus, ita nostri sunt spirituales filii, & ipsi, quos vel nobis suscipiuntibus, vel trina missione vocabulo meritos habent, unde sacri baptismatis regeneravit. Sylvester quoque docens, admonerit unumquemque factoredo, ut nullus causa fornicationis ad suam penitentiam accedat: quia factrum est. [Omnis, quos in penitentia accipimus, ita filii nostri sunt, ut in baptismate suscipiunt.] Quapropter hoc scelus si quis perpetraverat, non solum dignitatis hominem amittat, verum etiam usque ad exitum vitæ jugi penitentia subdat.

C. IX. ¶ Deodorum.
Item Coelestis.

2. Si et quis factores cum filia spirituali fornicatus fuerit, scias te grave adulterium commisisti. Idcirco feminam si laica est, omnia derelinqua, & res suas pauperibus tradat, & conversa in monasterio Deo uigil, ad mortem serviat. Sacerdos autem, qui in malum exemplum dedit hominibus, ab officio deponatur, & peregrinando duodecim annis peniteat, postea vero ad monasterium vadat, ibique cunctis diebus vita sua Deo serviat.

C. X. ¶ Deodorum.

Item g.

N. On h debet Episcopus aut Presbyter commisceri cum mulieribus, quæ ei sua fuerint confessae peccata. Si forte (quod absit) hoc contigerit, sic peniteat, quomodo de filia spirituali. Episcopus quindecim annos, Presbyter duodecim, deponatur: si tamen in conscientiam populi deveniret.

Hu itaque auctoritas appare, quod sive proprium, sive transsummado viri filium mulier de facto suscepit, non idcirco à viro suo est separanda. Quid & de viro sive sibi operis intelligi.

a. al. regeneraturam. b. al. debuisse. c. Sensibid. d. Sensibidem. e. Polyc. l. 4. iii. 39. f. al. quindecim. g. al. Idem. h. Polyc. idem.

S *Pensalia ante septimum contraheri non possunt. Sicut in confessu contrahentes, qui interuenire non possunt, sicut in utraque 1. parte id intelligatur, quod inter ea agere. Itatur ergo pensalia non posse contrahiri inter partes, nonne confirmata confessione non admittit. Testatur hoc item Notus Papa, dicens.*

¶ Vtrage.] Sic est emendatum ex plurimi verbis, cum ante legatur, alterutra. utrumque enim confessio rite sit.

C. I. ¶ Ante tempus confessio emendatio contraria non possunt.

V *Bi non s. est confessio utriusque, non est tempus. Ergo qui pueris dant puellas in cunibibus, conseruo, nihil faciunt nisi uterque puerorum, pueri venerit ad annos discretionis, consentiant; et etiamque mater hoc violaverat et fecerit.*

¶ In Decreto tit. de defensione imp. cap. 2. libro initio huius capituli, & adiunctione alia ex ea Notus refertur.

¶ Confessio.] In vulgaris codicibus sequitur nec dictum jugium, nisi sit confessio utriusque: que verba aliisque manuscripta.

I *Vnde b. autem spirituales vel adoptivi filii sunt capulari non possunt. Nicolasus Papa refutat consilia Bulgariae, cap. 2. etiam juxta*

C. I. ¶ Qui de sacro fonte suscipiunt, suum efficiunt a quo suscipiunt.

I *Ta diligere debet homo eum, qui se suscipiunt ex cor fonte, sicut patrem. Item. ¶ Etiam fratres & filios spirituales gratuita & fonda committunt, qui non est dicendi contumaciam, sed ponit obiectum quod ritus proximis. Vnde inter eos non arbitrii posse fieri quilibet legale conjugium: quodcumque, nec inter eos, quinamna, & eos, qui adoptioni filii sunt, venerandis Romanis leges matrimonii non permittant. Item. Si ergo inter eos non consentient matrimonium, quos adoptio jungit, quantum possit carnali oportet inter se combunio celste, communio ecclesiæ sacramentum regeneratio Sancti Spiritus. Longe igitur congruentius filius patris metu, reverendus appellatur, qui, quem gracia divina potuit, quia humana voluntas, ut filius patris mei, vel frater meus est, elegit; prudentiusque alterius copioce ratione Ticiensis.*

C. II. ¶ Filia spiritualis carnales filii nati non habent numeri patrum.

Zen Zacharias Episcopus fortius utrum Deo reverendissimo Theodoro Episcopo eccl. sic Ticiensis.

P *Placitum a nobis tua veneranda fratremirabilis per quod sciriari surasti, si licet filio, emperio alterius filiam ex facto baptizante & suscepit, filiam, id est, spirituali eius patris filiam (quod si crudelis est) in matrimonio accipere, quod apud te existimat afferuisse contingere. ¶ Sed bene ut dicitur terminas compumper haber, quia Dominus precepit pro*

a. Extra, de deposit. imp. cap. 2. Pannorm. lib. 8. cap. 1.

b. Sentent. 4. distinct. 42. c. Sentent. idem. P. 1. cap. 1.

d. part. 9. cap. 32. Pannorm. lib. 8. cap. 15. tri. form. 1. dicitur ecclesiasticus. d. Polycarp. libr. 6. titul. 4. S. Iohannes lib. 2. cap. 27. tri. part. 1. cap. 30. Pannorm. lib. 8. cap. 15. 1. dicitur fonte.